

El soroll del temps

Julian Barnes

Narratives

El soroll del temps

Narratives

82

Títol original: *The Noise of Time*

© Julian Barnes 2016

© Alexandre Gombau i Arnau 2016,
per la traducció

© Vladimir Zimakov / Penguin Random House,
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a / 08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: maig de 2016
ISBN: 978-84-16139-98-9
DL B 10296-2016
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

El soroll del temps

Julian Barnes

Traducció
d'Alexandre Gombau i Arnau

Angle Editorial

Per a Pat

Un per escoltar,
un per recordar
i un per beure.

Tradicional

Va passar en plena guerra, en una andana del ferrocarril tan plana i polsegosa com la interminable planura que l'envoltava. El tren aturat era a dos dies de Moscou, en direcció est; amb dos o tres dies més de trajecte, segons el carbó i els moviments de tropes. Amb prou feines apuntava el sol, però l'home (en realitat, tan sols mig home) ja s'impulsava cap als vagons de primera al damunt d'un carretó de rodes de fusta que amb prou feines l'alçava de terra. No hi havia manera de dirigir-lo llevat d'abocar-se sobre la part davantera de l'andròmina, i per evitar perdre l'equilibri s'havia nuat a la cintura dels pantalons una corda que passava per sota del carretó. L'home duia lligats uns parracs bruts a les mans, plenes de durícies de pidolar pels carrers i les estacions.

El pare havia sobreviscut a la guerra anterior. Amb la benedicció del capellà del poble, havia marxat a lluitar per la seva terra natal i el tsar. Quan va tornar, ja no hi havia capellà ni tsar, i la seva terra ja no era la mateixa. La dona s'havia exclamat en veure el que la guerra havia fet amb el seu marit. Ara hi havia una altra guerra, i el mateix invasor havia tornat, només que els noms havien canviat: els noms d'ambdós bàndols. Però res més era diferent: els canons encara feien xixines els joves, i els cirurgians els amputaven membres matusserament. A ell li havien tret les cames en un hospital de campanya enmig d'arbres escapçats. Tot

es feia per una gran causa, com s'havia fet prèviament. A ell no li importava una merda. Que es barallessin els altres; a ell l'únic que l'amoïnava era arribar a la fi de cada dia. Havia desenvolupat una tècnica de supervivència. Per sota d'un cert punt, era el que tothom acabava sent: un expert en supervivència.

Uns quants passatgers havien baixat per respirar l'aire polsegós; d'altres arrambaven el rostre a les finestres dels vagons. Mentre el captaire s'hi acostava, es va posar a cantar a crits una grollera corrandà de soldadesca. Alguns passatgers li van llançar un copec o dos per la distracció; d'altres li van pagar perquè fotés el camp. N'hi havia que li llançaven monedes a terra, que s'allunyaven rodolant, i llavors esclafien a riure quan ell les empaitava per recuperar-les amb una bellugadissa de punys sobre l'andana de ciment. Això feia que altres, per compassió o vergonya, li lliuressin diners més directament. Ell només veia dits, monedes i mànigues d'abric, immune a l'insult. Aquest era el que bevia.

Els dos homes que viatjaven en primera s'abocaven per una finestra, tractant d'esbrinar on eren i quanta estona duraria la parada: minuts, hores, potser tot el dia. No es donava cap mena d'informació, i ells sabien que no havien de preguntar. Demanar per la circulació dels trens (encara que fossis passatger d'un) et podia marcar com a sabotejador. Tots dos passaven dels trenta anys, prou grans per haver après aquest tipus de lliçons. El que escoltava era un paio prim, nerviós i esgrogueït, amb ulleres; al voltant del coll i els canells duia amulets d'all. El nom del seu company de viatge s'havia perdut per a la història, per bé que era ell el que recordava.

El carretó amb el mig home a bord ara sotraguejava cap a ells. Els van arribar uns alegres versos sobre una violació en alguna aldea. El cantaire es va aturar i va fer el gest de menjar. En resposta, l'home de les ulleres va treure una ampolla de vodka. Era una mostra d'educació innecessària. Des de quan els pidolaires re-

butjaven el vodka? Al cap d'un minut, els dos passatgers s'havien reunit amb ell a l'andana.

I així van ser tres, el nombre tradicional per beure vodka. El de les ulleres encara duia l'ampolla; el seu company, tres gots. Els van omplir a la babalà, i els dos viatgers es van vinclar per dir el brindis rutinari en nom de la salut. Mentre feien dringar els gots, el paio nerviós va decantar el cap a un costat (el sol de primera hora del matí li centellejava a les ulleres) i va mussitar una observació; el seu amic va riure. Tot seguit es van empassar el vodka d'un sol glop. El captaire va enlairar el got demanant-ne més. Li'n van donar un altre didalet, li van prendre el got i van tornar a pujar al tren. Agraït per l'escalfor de l'alcohol recurrent-li el cos truncat, el pidolaire es va impulsar cap al següent grup de passatgers. Quan els dos homes van tornar a ser als seus seients, el que escoltava gairebé havia oblidat el que havia dit. Però el que recordava tot just començava a recordar.

U: al replà

L'únic que sabia era que aquest era el pitjor moment.

Feia tres hores que esperava l'ascensor. Ja anava per la cinquena cigarreta, i la ment li feia males passades.

Rostres, noms, records. Un terròs de torba esmunyint-se-li de la mà. Ocells dels aiguamolls suecs voletejant per damunt seu. Camps de gira-sols. Olor d'oli de clavell. El dolç i tebi perfum de la Nita arribant des de la pista de tennis. Suor amarant un pic de vídua al front. Rostres, noms.

Els rostres i els noms dels morts, també.

Podria haver portat una cadira del pis. Però els nervis l'haurien tingut en suspens igualment. I hauria quedat com un excèntric, esperant l'ascensor allà assegut.

La situació s'havia donat de cop i volta i, tanmateix, era perfectament lògica. Com la resta de la vida. Com el desig sexual, per exemple. Es donava de cop i volta i, tanmateix, era perfectament lògic.

Va provar de concentrar-se en la Nita, però la ment el desobeïa. Era com un borinot, sorollosa i promíscua. Va fer cap a la Tània, és clar. Però llavors va derivar cap a aquella noia, aquella tal Rozaliya. ¿S'havia enrojolat en recordar-la o era que s'enorgullia secretament d'aquell incident pervers?

El patrocini del mariscal... això també havia vingut de cop i volta i, tanmateix, era perfectament lògic. Es podia dir el mateix del destí del mariscal?

El rostre afable i barbut d'en Jurgensen, i amb ell, el record dels dits empenyats i furiosos de la mare al voltant de la cintura. I el pare, el pare tendre, amable, poc pràctic, dret vora el piano i cantant «Els crisantems del jardí fa temps que s'han pansit».

La cacofonia de sorolls dins del cap. La veu del pare, els valsos i les polques que havia tocat mentre festejava la Nita, quatre tocs d'una sirena industrial en fa sostingut, lladrucs de gossos imponent-se sobre un fagot insegur, una revolta de percussió i metall per sota d'una caixa dominant folrada d'acer.

Aquests sorolls van quedar interromputs per un altre del món real: el carrisqueig i el brunzit sobtats de la maquinària de l'ascensor. Ara era el peu el que li feia una mala passada, en picar contra el maletí que havia deixat a tocar del panxell. Va esperar, tot d'una amb la memòria buida, únicament plena de por. Llavors l'ascensor es va aturar en una planta inferior, i va recuperar les facultats. Va agafar el maletí i va notar que el contingut es movia suaument de lloc. Això va fer que el pensament li saltés a l'anècdota del pijama de Prokófiev.

No, no pas com un borinot. Més aviat com un d'aquells mosquits d'Anapa. Atterrant a qualsevol lloc, xuclant sang.

Havia cregut, esperant aquí dret, que dominaria els pensaments. Però a la nit, tot sol, semblava que la ment el dominava a ell. Bé, no es pot escapar del destí, com el poeta ens va assegurar. I no es pot escapar de la pròpia ment.

Recordava el dolor d'aquella nit abans que li extirpessin l'apèndix. Vomitant vint-i-dues vegades, renegant amb tots els renecs que coneixia davant una infermera i després suplicant a un amic que anés a buscar el milicià perquè li engegés un tret i posés fi al calvari. Vés a buscar-lo, que vingui i que em clavi un tret per matar aquest mal, havia suplicat. Però l'amic s'havia negat a ajudar-lo.

Ara no li calia cap amic ni cap milicià. Ja hi havia prou voluntaris.

Tot havia començat, per ser exactes, va dir-li a la seva ment, el matí del 28 de gener de 1936, a l'estació de tren d'Arkhangelsk. No, va respondre la seva ment, res no comença així i prou, en una data determinada i un lloc concret. Tot començava en molts indrets, i en molts moments, alguns fins i tot abans que un naixés, en països estrangers, i en les ments d'altres.

I després, independentment d'allò que pogués passar tot seguit, tot continuava igual, en altres indrets, i en la ment d'altres.

Li van venir al cap les cigarretes: paquets de Kazbek, Belomor, Herzegovina Flor. Un home esmicolant tabac de mitja dotzena de cigarretes per ficar-lo a la pipa i deixar a la taula restes de tubs de cartolina i paper.

Es podia, encara que fos a aquestes altures, esmenar, tirar enrere, revertir? Sabia la resposta: el que el metge havia dit sobre la reconstrucció nasal. «Per descomptat que es pot corregir, però l'hi asseguro, serà pitjor.»

Va pensar en Zakrevski, i en la Casa Gran, i en qui podia haver substituït Zakrevski allà dins. Algú ho devia haver fet. Mai no els faltaven Zakrevskis, no pas en aquest món, tal com era. Potser quan s'assolís el Paradís, d'aquí a exactament 200.000.000.000 d'anys, si fa no fa, ja no caldria que existissin Zakrevskis.

Segons com, la ment es negava a creure el que passava. No podia ser, perquè no podia ser de cap de les maneres, com va dir el major quan va veure la girafa. Però sí que podia ser, i així era.

El destí. Simplement era un terme grandiloqüent per a una cosa davant la qual no podies fer res. Quan la vida et deia: «I per tant», tu assenties, i deies que era el destí. I, per tant, havia estat el destí que li posessin de nom Dmitri Dmítrievitx. No s'hi podia fer res. Naturalment, no recordava el seu bateig, però tampoc no tenia cap motiu per dubtar de la veracitat de la història. La família sencera s'havia reunit a l'estudi del pare al voltant d'una pila baptismal portàtil. El capellà va arribar i va preguntar als pares quin nom volien posar al nounat. Iaroslav, havien contestat. Iaroslav? Al capellà no li va fer cap gràcia. Va dir que era un nom molt rar. Va dir que els nens amb noms rars eren objectes de burles i befes a l'escola: no, no, no li podien posar Iaroslav, al nen. El pare i la mare van quedar parats davant aquella oposició a ultrança, però no el volien ofendre. Quin nom proposa, doncs?, van preguntar. Poseu-li alguna cosa corrent, va dir el capellà: Dmitri, per exemple. El pare va observar que ell ja es deia Dmitri, i que Iaroslav Dmítrievitx sonava molt més bé que no pas Dmitri Dmítrievitx. Però el capellà no hi estava d'acord. I per tant, es va dir Dmitri Dmítrievitx.

Què importava el nom? Havia nascut a Sant Petersburg, havia començat a créixer a Petrograd i havia acabat de fer-se gran a Leningrad. O Sant Leninsburg, com de vegades li agradava anomenar-la. Què importava el nom?

Tenia trenta-un anys. La dona, la Nita, estava estirada a pocs metres de distància amb la filla, la Galina, al costat. La Gàlia tenia un any. Darrerament, semblava que havia guanyat estabilitat a la vida. Mai no havia experimentat aquest costat de les coses de manera senzilla. Sentia emocions intenses, però mai no li havia resultat fàcil expressar-les. Ni tan sols als partits de futbol es posava a cridar o perdia el control de si mateix com tots els altres; es conformava amb la constatació discreta de l'habilitat del jugador, o la seva manca. Alguns consideraven que responia al típic caràcter estirat de l'habitant de Leningrad, però, per damunt d'això (o per sota), ell era conscient de ser una persona tímida i neguitosa. I amb les dones, quan perdia la timidesa, passava de l'entusiasme absurd a la desesperació més forassenyada. Era com si sempre es debatés al ritme del metrònom equivocat.

Així i tot, però, la vida finalment havia assolit certa regularitat i, per tant, el compàs adient. Si no fos que ara s'havia tornat inestable novament. Inestable: això era més que un eufemisme.

La petita maleta per passar la nit, recolzada contra el panxell, li va fer venir al pensament la vegada que havia intentat fugir de casa. Quants anys tenia aleshores? Set o vuit, potser. I no duia una petita maleta? Probablement no (l'exasperació de la mare hauria estat massa immediata). Va ser un estiu a Irinovka, on el pare treballava de director general. En Jurgensen era el manetes de la finca. Qui feia les coses i qui les arreglava, qui solucionava els problemes de manera que un nen ho pogués entendre. Qui no li manava mai que fes res, simplement el deixava observar com un tros de fusta es convertia en un punyal o un flautí. Qui li oferia un tros de torba acabada de tallar i li deixava ensumar-la.